

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a Mgr. Michaely Bejčkové v právní věci **žalobkyně: Raiffeisenbank a.s.**, se sídlem Hvězdova 1716/2b, Praha 4, zast. Mgr. Karlem Nejtkem, advokátem se sídlem Spojovací 312, Řitka, proti **žalovanému: Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, proti rozhodnutí Finančního ředitelství pro hlavní město Prahu ze dne 16. 8. 2011, č. j. 9124/11-1200-107876, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 6. 2014, č. j. 8 Af 63/2011 - 110,

t a k t o :

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 6. 2014, č. j. 8 Af 63/2011 - 110, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) shora označený rozsudek Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Finančního ředitelství pro hlavní město Prahu (dále jen „finanční ředitelství“) ze dne 16. 8. 2011, č. j. 9124/11-1200-107876. Tímto rozhodnutím finanční ředitelství zamítlo odvolání proti rozhodnutí Finančního úřadu pro Prahu 1 ze dne 1. 11. 2010, č. j. 342403/10/001515108409, které se týkalo daně z příjmů právnických osob za zdaňovací období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009.

[2] Městský soud ve svém rozsudku, který je dostupný z www.nssoud.cz, shledal nedůvodnou námitku, kterou se stěžovatelka dovolávala zásady *in dubio mitius*, jelikož finanční ředitelství činilo jen to, co mu umožňuje zákon. Daňové záležitosti dle soudu tvoří součást tvrdého jádra výsad veřejné moci ve smyslu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 12. 7. 2001, ve věci *Ferrazzini vs. Itálie*, č. stížnosti 44759/98, dle něhož čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod není aplikovatelný na spory související s daňovými řízeními.

[3] Městský soud konstatoval obsah pojistných smluv uzavřených mezi stěžovatelkou a Euler Hermes Čescob, úvěrovou pojišťovnou, a. s. (dále jen „Euler Hermes“), a Komerční úvěrovou pojišťovnou EGAP, a. s. (dále jen „EGAP“). Přisvědčil žalovanému v tom, že ze smluv vyplývá, že pojišťovny na základě plné moci zajišťují pro stěžovatelku vymáhání a inkaso pohledávek,

příčemž jim budou náležet výnosy takto dosažené až do výše vyplaceného pojistného plnění. Podle názoru městského soudu existuje vzájemný vztah mezi nezaplacením závazků společností SLEZAN Frýdek-Místek a společností WEGO-INTERNATIONAL a vyplacením pojistného plnění od úvěrových pojišťoven Euler Hermes a EGAP. Není tu ovšem žádná souvislost mezi odpisem pohledávek stěžovatelky za těmito společnostmi a výplatou pojistného plnění. Pojistné plnění bude vyplaceno, i když pohledávka nebude odepsána, a naopak, pokud bude pohledávka odepsána, neznamená to automaticky nárok na pojistné plnění. Z předložených pojistných smluv včetně jejich příloh a dodatků vyplývá, že stěžovatelka neuplatnila práva na výhody stanovené těmito smlouvami, tato práva nezanikla a stěžovatelka se jich nevzdala. Stěžovatelce tak nadále náleží vlastnická práva k pohledávkám za společnostmi SLEZAN Frýdek-Místek a WEGO-INTERNATIONAL.

[4] Městský soud nesouhlasil s tvrzením, že odpis pohledávek a přijetí pojistného plnění spolu přímo souvisí. Sama stěžovatelka v žalobě i replice uvedla, že jí bylo „*vyplaceno pojistné plnění, důsledkem čehož byl přechod veškerých práv a nároků z pojištěných pohledávek do výše vyplaceného pojistného plnění na pojišťovnu.*“ Své tvrzení doplnila tím, že přechod veškerých práv a nároků z pojištěných pohledávek do výše vyplaceného pojistného vyplývá z pojistné smlouvy a znamená ztrátu kontroly nad smluvními právy, k jejichž přechodu došlo, aniž by byla dotčena vlastnická práva k pohledávkám. Městský soud zdůraznil, že nedošlo k dotčení vlastnických práv k uvedeným pohledávkám.

[5] Podstatou sporu je výklad a aplikace § 24 odst. 2 písm. zc) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném pro zdaňovací období roku 2009 (dále jen „zákon o daních z příjmů“). Uvedené ustanovení umožňuje, aby za určitých podmínek byly za daňově uznatelné považovány i takové výdaje, které dle § 25 zákona o daních z příjmů daňově uznatelnými nejsou. Kromě jiného musí být splněna podmínka, že výnosy přímo souvisí s náklady, což byla dle městského soudu klíčová otázka v nynějším případě. Městský soud při jejím hodnocení uvedl, že výraz „přímá souvislost“ v § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů je třeba vykládat jako příčinnou souvislost, tu však v posuzovaném případě mezi přijatým pojistným plněním a odpisem pojištěných pohledávek neshledal. K odpisu pohledávek došlo na základě skutečnosti, která časově i příčinně předcházela tomuto odpisu. Nejprve totiž existoval příjem v podobě přijatých pojistných plnění a v návaznosti na něj došlo k odpisu pohledávek. Příčinná souvislost, kterou městský soud považoval za relevantní pro aplikaci uvedeného ustanovení, zde nebyla dána.

[6] K námitce, v níž bylo poukázáno na § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů, městský soud uvedl, že dané ustanovení bylo do zákona vloženo až ke dni 1. 1. 2011, netýká se proto posuzovaného zdaňovací období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009. Žalobu městský soud vyhodnotil jako nedůvodnou, a proto ji zamítl.

II. Obsah kasační stížnosti

[7] Stěžovatelka v kasační stížnosti uvedla, že v rámci své obchodní činnosti poskytuje produkt „Financování závazku“. Jedná se o službu, v rámci které přistupuje k závazkům klienta, které jsou před splatností, a tyto hradí. Současně má uzavřenu smlouvu s pojišťovnou, jejímž předmětem je pojištění rizika nezaplacení závazku klienta vůči stěžovatelce vzniklá z přistoupení k závazkům klienta. Správce daně neuznal odpis pohledávek za klienty SLEZAN Frýdek-Místek a WEGO-INTERNATIONAL v celkové výši 24 201 309 Kč odpovídající výši přijatého plnění od pojišťoven Euler Hermes a EGAP. Stěžovatelka nesouhlasí s názorem městského soudu, že nebyl splněn základní předpoklad pro aplikaci § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů.

pokračování

[8] Dle judikatury Nejvyššího správního soudu u výdajů specifikovaných v § 24 odst. 2 zákona o daních z příjmů nemusí být splněna podmínka jejich vynaložení na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, která je stanovena v § 24 odst. 1 daného zákona. Pro aplikaci § 24 odst. 2 je nezbytná věcná souvislost výdajů s činnostmi poplatníka, nikoli s jeho příjmy. Stěžovatelka namítla, že v případě § 24 odst. 2 zákona o daních z příjmů nemusí existovat příčinná souvislost mezi příjmy a výdaji, ale musí zde existovat příčinná souvislost mezi výdaji dle daného ustanovení a její činností. Předmětné pohledávky, jichž se pojištění týkalo, vznikly při realizaci stěžovatelkou nabízeného produktu „Financování závazku“, stěžovatelka má za to, že je tak dána příčinná souvislost mezi odpisem pohledávek a její činností.

[9] Stěžovatelka oponovala argumentaci městského soudu, dle níž požadovaná souvislost mezi příjmy a výdaji zde není dána, jelikož příjem předcházal výdaji. Ustanovení § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů stanoví podmínku, aby příjmy (výnosy) ovlivnily výsledek hospodaření ve stejném nebo předcházejícím období, kdy se uskutečnily výdaje (náklady). Předmětné ustanovení tedy připouští, že nejprve může dojít k příjmu (výnosu) a potom až k výdaji (nákladu).

[10] Dle stěžovatelky nelze při výkladu § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů zaměňovat pojmy „přímá“ a „příčinná“ souvislost. „Přímá souvislost“ je širší než „příčinná“ souvislost. Pojem „přímá souvislost“ je běžně užíván ve statistice a označuje situaci, kdy nastane jeden jev a současně nastane druhý jev, mezi těmito jevy přitom nemusí platit vztah příčinné souvislosti, tj. jeden nemusí být důsledkem druhého. Přímá souvislost mezi odpisem pohledávky a přijatým pojistným plněním je evidentní, neboť znehodnocení pohledávky v důsledku jejího neuhrazení ze strany dlužníka je primárním předpokladem výplaty pojistného plnění. Pokud by ke znehodnocení nedošlo, nemohla by stěžovatelka realizovat výnos ve formě nároku na pojistné plnění a současně by z tohoto titulu neodepisovala pohledávku za svým dlužníkem. Dle mezinárodních standardů finančního výkaznictví (IFRS) by se o přijatých pojistných plněních účtovalo jako o přijatých úhradách pohledávek. Stěžovatelka ke své kasační stížnosti přiložila stanovisko auditorské společnosti EURO-Trend Audit, a. s., dle něž v okamžiku výplaty pojistného plnění k nespláceným pohledávkám banka účtuje výnos z přijatého pojistného plnění a v tom samém okamžiku musí v souladu s účetními předpisy snížit hodnotu aktiva (pohledávky) formou tvorby opravné položky nebo odpisem pohledávky.

[11] Po výplatě pojistného plnění došlo dle pojistné smlouvy k přechodu veškerých práv a nároků z pojištěné pohledávky do výše zaplaceného pojistného plnění na pojišťovnu. Je proto zjevné, že stěžovatelka ztratila kontrolu nad pohledávkou (v případě pojišťovny Euler Hermes dokonce vlastnické právo k pohledávce). Dle odst. 2.3 Českého účetního standardu pro finanční instituce č. 101 účetní jednotka odúčtuje finanční aktivum nebo jeho část z rozvahového účtu, pokud ztratí kontrolu nad pohledávkami. Ztrátu kontroly je nutno vnímat jako pozbytí výhod a souvisejících rizik spojených s vlastnictvím pohledávky. Stěžovatelka namítla, že výklad zastávaný městským soudem i správcem daně je příliš úzký a omezuje se jen na pozbytí vlastnických práv k pohledávce. Dle zásady dosažení věrného a poctivého obrazu účetnictví má účetní závěrka odpovídat skutečnému stavu. Stěžovatelka se vzdala nároku na plnění od dlužníků do výše vyplaceného pojistného plnění ve prospěch pojišťovny a podřídila kroky k vymáhání daných pohledávek rozhodnutí pojišťovny. Ztratila tak kontrolu nad pohledávkami do výše přijatých pojistných plnění.

[12] Stěžovatelka namítla nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, jelikož městský soud se nevyjádřil k těm žalobním námitkám, které oponovaly argumentací finančního ředitelství opírající se o § 24 odst. 2 písm. c) zákona o daních z příjmů. Namítla rovněž, že městský soud se nevypořádal ani s její argumentací reagující na závěry finančního ředitelství k analogické aplikaci § 24 odst. 2 písm. zc) na účetní odpisy vypočítané z částky přesahující částku

1 500 000 Kč u osobních automobilů kategorie M1. Dále zmínila, že městský soud se nevypořádal ani s její námitkou chybné interpretace pojmu „ztráta kontroly nad finančním aktivem“. Uvedla, že městský soud její žalobní argumentaci na několika místech rozsudku označil za nepatřičnou, aniž by k tomu uvedl důvody, a na několika místech svého rozsudku převzal argumentaci žalovaného, aniž by sám tuto argumentaci rozvinul, uvedl zdroje, o které se opírá, odkázal na judikaturu apod. Takové rozhodnutí nepovažuje za náležitě odůvodněné. K námitce nepřezkoumatelnosti rozhodnutí finančního ředitelství městský soud uvedl, že tato námitka byla abstraktně formulována, s čímž stěžovatelka nesouhlasí, jelikož na straně 12 žaloby uvedla, v čem přesně nepřezkoumatelnost spatřuje.

[13] Stěžovatelka navrhla napadený rozsudek zrušit a věc vrátit městskému soudu k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

[14] Žalovaný s právním názorem městského soudu souhlasí, považuje jej za jediný možný a nesouhlasí s tím, že by byl napadený rozsudek nepřezkoumatelný. Městský soud ve svém rozsudku vymezil zákonný rámec výkladu a aplikace § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů, který podložil judikaturou.

[15] Textový základ daného ustanovení byl do zákona o daních z příjmů začleněn zákonem č. 316/1996 Sb., přičemž v důvodové zprávě není k novelizaci ani zmínka. Do aplikovaného znění bylo dané ustanovení upraveno zákonem č. 438/2003 Sb. Důvodová zpráva k tomuto zákonu pak jen poznamenává, že navrhovaná změna lépe vyjadřuje, k jakým výnosům se výdaje (náklady) vztahují. V rámci novelizace od roku 2015 předpokládá zákonodárce další upřesnění vykládaného ustanovení, přičemž v důvodové zprávě je uvedeno, že cílem změny § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů je realizace původního záměru daného ustanovení, tj. jeho aplikace na tzv. přefakturace.

[16] Dle žalovaného § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů předpokládá splnění několika podmínek. Příslušný druh nákladu musí být podřaditelný pod toto ustanovení, je však nutno vyloučit jeho aplikaci na ty druhy nákladů, které mají speciální režim dle § 24 odst. 2 uvedeného zákona. Dále pak z dikce vykládaného ustanovení vyplývá, že příslušné nedaňové náklady musí být *de facto* přefakturovány. Daňový subjekt stíhá důkazní břemeno ohledně přímé souvislosti výdajů a příjmů a ohledně toho, že příjmy byly součástí výnosů v daném zdaňovacím období nebo v období předcházejícím.

[17] Žalovaný poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 2/2007 - 98, publ. pod č. 2226/2011 Sb. NSS (dostupný z www.nssoud.cz stejně jako další zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu). Poznamenal, že v posuzovaném případě došlo k odpisu pohledávek, který ale nesouvisel s vyplaceným pojistným plněním. K odpisu pohledávek nedošlo z důvodu, aby stěžovatelka obdržela pojistné plnění. Žalovaný navrhl kasační stížnost zamítnout.

IV. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[18] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, stěžovatelka je v řízení o kasační stížnosti zastoupena advokátem. Důvody kasační stížnosti odpovídají důvodům podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Zdejší soud přezkoumal napadený rozsudek městského soudu

pokračování

v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zároveň zkoumal, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[19] Skutkové okolnosti nynějšího případu jsou následující (body [19] až [21]). Stěžovatelka uzavřela pojistnou smlouvu s pojišťovnou EGAP, kterou se pojistila proti pojistnému nebezpečí nezaplacení pojištěných pohledávek, které má stěžovatelka za svými dlužníky, z důvodu platební neschopnosti dlužníka nebo z důvodu odepření zaplacení pojištěné pohledávky. Dle části C1/E odst. 1 pojistné smlouvy s EGAP je stěžovatelka povinna oznámit pojišťovně hrozbu pojistné události a současně vystavit pojišťovně plnou moc k zastupování stěžovatelky při vymáhání a inkasu pojištěné pohledávky. Dle části C1/E odst. 7 této smlouvy veškeré výnosy z pojištěné pohledávky náleží po výplatě pojistného pojišťovně, a to až do výše vyplaceného pojistného plnění.

[20] Dále stěžovatelka uzavřela pojistnou smlouvu s pojišťovnou Euler Hermes, dle níž má pojišťovna stěžovatelce poskytnout náhradu za majetkové újmy, k nimž dojde v důsledku blíže popsání nezaplacení pohledávky klienta stěžovatelky nebo nezaplacení závazku klienta stěžovatelky, ke kterému stěžovatelka přistoupila pojistnou smlouvou popsáním způsobem. Dle čl. 5 písm. F) všeobecných pojistných podmínek, které jsou součástí smlouvy s Euler Hermes, po výplatě pojistného plnění přecházejí na pojišťovnu veškerá práva a nároky spojená s pojištěnou pohledávkou, a to do výše vyplacené částky pojistného plnění.

[21] Od zmíněných pojišťoven stěžovatelka obdržela pojistné plnění v souhrnné výši 24 201 309 Kč, jelikož společnosti SLEZAN Frýdek-Místek a WEGO-INTERNATIONAL nezaplatily stěžovatelce dluh, který měly vůči stěžovatelce a jehož nesplacení bylo kryto pojištěním. Stěžovatelka následně provedla odpis těchto pohledávek za uvedenými společnostmi, a to do výše přijatého pojistného plnění. Spor je veden o to, zda odpis těchto pohledávek představuje pro stěžovatelku daňově účinný náklad ve smyslu § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních příjmů, tj. náklad, který přímo souvisí s přijatým pojistným plněním.

[22] Nejprve se soud zabýval namítanou nepřezkoumatelností napadeného rozsudku, a to ohledně otázky, zda stěžovatelčin odpis pohledávek za společnostmi SLEZAN Frýdek-Místek a WEGO-INTERNATIONAL byl skutečně předčasný, jak uvedlo finanční ředitelství ve svém rozhodnutí.

[23] Nejvyšší správní soud konstatuje, že městský soud na uvedenou žalobní námitku reagoval nedostatečným způsobem. Stěžovatelka v žalobě namítla, že finanční ředitelství pojem „ztráta kontroly nad finančním aktivem“ vykládalo příliš úzkým způsobem bez vazby na zásadu věrného a poctivého obrazu účetnictví a že tento pojem nedůvodně zužovalo jen na ztrátu vlastnického práva k finančnímu aktivu. Městský soud připustil, že uvedený pojem odráží zmíněnou účetní zásadu, blíže se však k výkladu pojmu „ztráta kontroly nad finančním aktivem nevyjádřil“ a pouze zdůraznil, že stěžovatelka neztratila vlastnická práva k uvedeným pohledávkám a že z předložených důkazních prostředků nebylo možno dovodit, že by práva stěžovatelky zanikla nebo že by se jich stěžovatelka vzdala. Zdejší soud konstatuje, že městský soud vůbec neobjasnil, proč považoval za důležitou skutečnost, že stěžovatelka neztratila vlastnická práva k pohledávkám. Význam ztráty vlastnického práva pro odpis pohledávky stěžovatelka v žalobě zpochybňovala, přičemž názor městského soudu na tuto námitku není z napadeného rozsudku patrný.

[24] Městský soud dále neprovedl výklad pojmu „ztráta kontroly nad finančním aktivem“ v podmínkách posuzované věci a též neobjasnil, zda zásadě věrného a poctivého zobrazení účetnictví odporuje či neodporuje stav, kdy by v účetnictví stěžovatelka evidovala pohledávky,

u nichž si i v případě plnění dlužníka nemůže ponechat dlužníkem zaplacenou finanční částku do výše přijatého pojistného plnění, které do této výše dle pojistných smluv náleží pojišťovně. O důvodnosti námitky nepřezkoumatelnosti rozsudku městského soudu svědčí i to, že ani na uvedenou část žalobní argumentace stěžovatelka od městského soudu nedostala žádnou odpověď.

[25] Z napadeného rozsudku tak nelze seznat, jak na uvedenou žalobní argumentaci týkající se odpisu pohledávek městský soud nahlížel, tj. zda tuto námitku považoval za důvodnou či nedůvodnou, případně jaký význam přikládal závěru žalovaného o předčasnosti odpisu pohledávky pro posouzení věci. Jak již Nejvyšší správní soud konstatoval v rozsudku ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 - 44 (publ. pod č. 689/2005 Sb. NSS): „*není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. [...].*“ Citovanými nedostatky napadený rozsudek trpí, proto kasační námitka nepřezkoumatelnosti ve vztahu k otázce předčasnosti odpisu pohledávek je důvodná.

[26] Jde současně o důvod, který brání Nejvyššímu správnímu soudu, aby mohl po věcné stránce hodnotit kasační námitku, v jejímž rámci stěžovatelka tvrdila, že ztratila kontrolu nad finančním aktivem, a proto bylo namíste provést odpis pohledávek za dlužníky SLEZAN Frýdek-Místek a WEGO-INTERNATIONAL. Vzhledem k tomu, že k této otázce se měl vyjádřit již městský soud, což dostatečným způsobem neučinil, nemá zdejší soud v napadeném rozsudku v daném ohledu co přezkoumávat.

[27] Městský soud se ve svém rozsudku dále zabýval, zda v posuzovaném případě existuje přímá souvislost mezi příjmy v podobě přijatého pojistného plnění a výdaji v podobě odpisu pojištěných pohledávek. K těmto závěrům a způsobu přezkumu městským soudem směřují další kasační námitky.

[28] Dle § 24 odst. 2 písm. zc), věty první, zákona o daních z příjmů: *Výdaji (náklady) podle odstavce 1 jsou také výdaje (náklady), které nejsou podle § 25 výdaji (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a to jen do výše příjmů (výnosů) s nimi přímo souvisejících za podmínky, že tyto příjmy (výnosy) ovlivnily výsledek hospodaření ve stejném zdaňovacím období nebo ve zdaňovacích obdobích předcházejících.* Jednou ze zákonných podmínek pro aplikaci § 24 odst. 2 písm. zc) je, že musí jít o výdaje (náklady), které spadají pod § 25 zákona o daních z příjmů. Mezi stranami není sporu o tom, že jmenovité hodnoty pohledávek za dlužníky SLEZAN Frýdek-Místek a WEGO-INTERNATIONAL vyhovují vymezení § 25 odst. 1 písm. z) zákona o daních z příjmů.

[29] Nejvyšší správní soud nesouhlasí s úvodním tvrzením stěžovatelky, že v případě § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů nemusí existovat příčinná souvislost mezi příjmy (výnosy) a výdaji (náklady), ale že postačí příčinná souvislost mezi výdaji (náklady) specifikovanými v § 24 odst. 2 daného zákona a činnostmi stěžovatelky.

[30] Je sice pravda, že zdejší soud obecně dovodil, že u výdajů (nákladů) uvedených v § 24 odst. 2 zákona o daních z příjmů nemusí být splněna podmínka jejich vynaložení na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, která je stanovena v § 24 odst. 1 uvedeného zákona, ale že u výdajů dle § 24 odst. 2 postačí souvislost s činností poplatníka, nikoli s jeho příjmy. Uvedené obecné pravidlo se však neuplatní ve vztahu k § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů, a to vzhledem k dikci tohoto ustanovení. Jak již soud uvedl v rozsudku ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 2/2007 - 99, publ. pod č. 2226/2011 Sb. NSS: „*Umožňuje-li § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů zahrnout mezi výdaje podle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů také některé nedaňové výdaje, stanoví pro takový postup několik podmínek. První z nich je, že je možné tyto výdaje*

pokračování

uplatnit pouze do výše příjmů s nimi souvisejících. Takto jednoznačně definovaná podmínka přitom bezpochyby vylučuje možnou aplikaci obecného principu, podle něž u výdajů podle § 24 odst. 2 zákona o daních z příjmů není potřeba prokazovat jejich souvislost s příjmy. Podmínka totiž nejen omezuje výši, do níž lze výdaje uplatnit, ale tuto výši odvozuje od příjmu, který musí být jednoznačně ztotožněn a to v souvislosti s konkrétním výdajem.“

[31] Důvodnou však shledal soud námitku směřující proti konkrétnímu způsobu, jakým městský soud vyložil požadavky na přímou souvislost výdajů (nákladů) a příjmů (výnosů) dle § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů. Dle městského soudu nejprve existoval příjem v podobě přijatých pojistných plnění a až následně došlo k uskutečnění nákladu v podobě odpisu pohledávek. Dle jeho názoru jde o příčinnou souvislost opačnou, než vyžaduje § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů.

[32] Zdejší soud uvádí, že již z textu uvedeného ustanovení vyplývá, že k příjmu (výnosu) může dojít před vynaložením výdaje (nákladu), jelikož zmíněné ustanovení připouští, aby příjmy (výnosy) ovlivnily výsledek hospodaření ve stejném zdaňovacím období nebo ve zdaňovacích obdobích předcházejících vynaložení výdaje (nákladu). Zákon tak počítá s tím, že k příjmům (výnosům) mohlo dojít i před vynaložením nákladu (výdaje). Okolnost, že zde nejprve byl příjem (výnos) a následně až výdaj (náklad), tak sama o sobě neznamená, že podmínky § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů nebyly naplněny.

[33] Dále Nejvyšší správní soud konstatuje, že stěžovatelka v žalobě brojila proti závěru finančního ředitelství, že zde neexistuje žádná souvislost mezi odpisem pohledávek a výplatou pojistného plnění. Dle žalobou napadeného správního rozhodnutí totiž pojistné plnění bude vyplaceno, i když pohledávka nebude odepsána, a naopak, pokud bude pohledávka odepsána, neznámá to automaticky nárok na pojistné plnění. Stěžovatelka proti tomuto závěru vystoupila na stranách 9 a 10 žaloby s námitkou, že přímá souvislost odpisu pohledávek s přijatým pojistným plněním je dána nastavením podmínek v pojistných smlouvách. V rámci své žalobní argumentace tvrdila, že výplatou pojistného plnění ztrácí do výše přijatého pojistného plnění kontrolu nad pojištěnými pohledávkami, jelikož, jak plyne z předešlé části její žalobní argumentace, ani kdyby dlužníci splnili své dluhy, jimž odpovídají pojištěné pohledávky, takové plnění by dle pojistných podmínek náleželo pojišťovně, a nikoli stěžovateli. Obdržení pojistných plnění vede ke ztrátě kontroly nad pojištěnými pohledávkami, která se v účetnictví projeví jejich odpisem. V uvedeném stěžovatelka v žalobě spatřovala přímou souvislost příjmů (výnosů) a výdajů (nákladů), kterou vykládá tak, že jevy, které mají být v přímé souvislosti, nastávají současně.

[34] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že se žalobní argumentací shrnutou v bodě [33] se městský soud nevyporádal. Ve svém rozsudku uvedl, že zde neexistuje žádná souvislost mezi odpisem pohledávek a výplatou pojistného plnění a že pojistné plnění bude vyplaceno, i když pohledávka nebude odepsána, a naopak, pokud bude pohledávka odepsána, neznámá to automaticky nárok na pojistné plnění. Jde o závěr téměř doslovně přejatý z napadeného správního rozhodnutí. Povaha naznačené žalobní argumentace však neumožňuje, aby soud závěry finančního ředitelství bez dalšího přejal. Naopak, své přezkumné roli městský soud řádně dostojí jen tehdy, pokud se ve vlastní argumentaci vyjádří, zda jsou žalobní námitky důvodné či nedůvodné a svůj závěr odůvodní. V daném ohledu Nejvyšší správní soud přisvědčil kasační námitce nepřezkoumatelnosti. V situaci, kdy městský soud pouze opsal závěr finančního ředitelství, proti němuž se stěžovatelka námitkami vymezovala, není z přezkoumávaného rozsudku patrné, na základě jakých důvodů považoval závěr finančního ředitelství za správný a žalobní námitky za nedůvodné.

[35] V kasační stížnosti bylo dále namítnuto, že městský soud se nevyporádal s následující argumentací uplatněnou před městským soudem:

- námitkou, v níž stěžovatelka oponovala rozhodnutí o odvolání, když tvrdila, že není možno dovodit nadbytečnost úprav v § 24 odst. 2 písm. c) zákona o daních z příjmů při výkladu, že přijaté pojistné plnění je výnosem přímo souvisejícím s nákladem ve formě daňové zůstatkové ceny hmotného majetku [část V. bod 4) žaloby];
- námitkou možné analogické aplikace § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů shodně jako v případě účetních odpisů u osobních automobilů kategorie M1 [část V. bod 5) žaloby];
- tvrzením, že náklady na odpis pohledávky je možno analogicky posoudit jako škodu vzniklou na majetku stěžovatelky (toto tvrzení zástupkyně stěžovatelky pronesla na ústním jednání před soudem, kde řekla: „*Jako podpůrný argument pak žalobce uvádí de facto analogii s náhradou škody, kdy škoda je uznatelná do výše přijatých náhrad. A v daném případě vlastně zúčtování té pohledávky je analogie přijaté náhrady. Takže dle názoru žalobce by potom analogicky mělo to zúčtování pohledávky být uznáno jako daňově uznatelný náklad.*“).

[36] Ke stěžovatelčině argumentaci shrnuté v bodě [35] shora Nejvyšší správní soud konstatuje, že jde o podpůrná tvrzení pro stěžovatelčin závěr, že na její případ lze aplikovat § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů. S ohledem na podpůrný charakter této argumentace by za dostatečnou reakci na ni bylo možno považovat i stav, kdyby městský soud podrobně vyložil a aplikoval § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů v podmínkách posuzované věci, aniž by se musel výslovně vyjádřit k takové podpůrné argumentaci (optimální však je, když se soud i k podpůrné argumentaci explicitně vysloví). V dané souvislosti lze zmínit závěr Ústavního soudu, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní zůvěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivé vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich zůvěrů je sama o sobě dostatečná“ (viz bod 68. nálezu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, publikovaného jako N 26/52 SbNU 247).

[37] Ani naznačeným požadavkům však městský soud nedostal. K argumentaci shrnuté v bodě [35] shora se nevyjádřil a ani v napadeném rozsudku nevystavěl úvahy a ucelenou argumentaci založenou na podrobném výkladu a aplikaci § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů. Část stěžejní žalobní argumentace ve vztahu k výkladu a aplikaci daného ustanovení městský soud ponechal bez dostatečné reakce (viz body [33] až [34] shora). Nejvyšší správní soud proto přisvědčil námitce, že městský soud se s naznačenou argumentací nevypořádal dostatečným způsobem.

[38] V novém rozhodnutí se tak městský soud buď výslovně vyjádří k argumentaci shrnuté v bodě [35] shora, nebo alespoň vyloží svůj názor na aplikaci § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů v podmínkách nynější věci takovým způsobem, který vyhovuje požadavkům plynoucím z citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 989/08.

[39] Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud přisvědčil námitce nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku městského soudu v otázce aplikace a výkladu § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů v nynější věci (viz body [33] až [38] shora), nebylo možné, aby mohl věcně řešit kasační námitky, které se týkají tohoto ustanovení, případně analogické aplikace § 25 odst. 1 písm. n) daného zákona. Co do výsledku takového právního posouzení na tomto místě Nejvyšší správní soud nemůže vázat svým právním názorem, jelikož městský soud dosud ani nepřednesl své hodnocení, které by dovolovalo přezkum. Smyslem řízení o kasační stížnosti je totiž přezkum rozhodnutí krajských soudů ve správním soudnictví, nikoli prvotní vypořádání žalobních námitek, které měly být vypořádány již krajskými soudy, ale vypořádány nebyly.

pokračování

[40] Nejvyšší správní soud dal stěžovatelce za pravdu v tom, že městský soud nereagoval na podstatu žalobní námitky, v níž stěžovatelka poukazovala na § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů účinný od 1. 1. 2011.

[41] Dle tohoto ustanovení se výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů rozumí taktéž „jmenovitá hodnota pohledávky z úvěru pojištěné u pojistitele se sídlem na území členského státu Evropské unie, která nikdy nevstoupila do základu pro výpočet limitu tvorby bankovních opravných položek podle jiného právního předpisu a ke které banka nikdy netvořila opravnou položku podle jiného právního předpisu, a to do výše přijatého pojistného plnění“ (zákon následně upřesňuje, co se rozumí pohledávkou z úvěru). Stěžovatelka v žalobě uvedla, že si je vědoma toho, že dané ustanovení je možno použít nejdříve pro zdaňovací období, které započalo v roce 2010 (v nyní řešeném případě šlo o zdaňovací období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009), nicméně v žalobní námitce tvrdila, že citovaný § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů následně jen potvrdil výklad, že jmenovitá hodnota pohledávky může být za určitých podmínek daňově účinným nákladem, což dle jejího názoru vyplývalo i z § 24 odst. 2 písm. zc) zákona o daních z příjmů ve znění rozhodném pro posuzovanou věc. Tímto stěžovatelka reagovala na tvrzení finančního ředitelství uvedené v rozhodnutí o odvolání, dle něhož § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů byl do zákona doplněn z toho důvodu, že dle předešlé úpravy jmenovitá hodnota pojištěné pohledávky daňově účinným nákladem být nemohla a zákonodárce se rozhodl takový stav změnit. Městský soud ve svém rozsudku pak uvedl, že § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů není možno z hlediska vymezení jeho účinnosti na nynější případ vztáhnout.

[42] Nejvyšší správní soud souhlasí s tím, že uvedené ustanovení nelze na danou věc přímo aplikovat, to ale nebylo předmětem žalobní námitky (tuto skutečnost obě strany sporu ostatně výslovně uvedly a obě strany sporu si byly vědomy, že dané ustanovení bylo v době rozhodování finančního ředitelství součástí právního řádu, ale z hlediska časového dopadu se přímo nevztahovalo na daný případ).

[43] Žalobní argumentace směřovala k tomu, zda do zákona o daních z příjmů nově vložené ustanovení § 24 odst. 2 písm. zv), které se na věc přímo neaplikuje, podporuje argumentaci finančního ředitelství nebo argumentaci stěžovatelky ve vztahu k výkladu § 24 odst. 2 písm. zc) daného zákona. Odpověď na takovou argumentaci pak neskýtá konstatování městského soudu, že § 24 odst. 2 písm. zv) zákona o daních z příjmů nabyl účinnosti až ode dne 1. 1. 2011.

[44] Důvodná není závěrečná kasační námitka, že městský soud se nekorektním způsobem vypořádal se žalobní námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí finančního ředitelství, jelikož si dle stěžovatelky ze žaloby účelově vybral některé skutečnosti a její ostatní argumentaci nebral v potaz.

[45] Důvod nepřezkoumatelnosti správního rozhodnutí stěžovatelka v žalobě spatřovala v tom, že dle jejího názoru finanční ředitelství předestřelo soubor zpochybnitelných právních názorů a že výklad finančního ředitelství není založen na textu právní normy. Na tuto námitku městský soud zcela srozumitelným způsobem uvedl, že nevyhovění námitkám stěžovatelky ze strany finančního ředitelství nezakládá nepřezkoumatelnost správního rozhodnutí. Z rozsudku městského soudu je tak jasně patrná úvaha, že názor stěžovatelky, že závěry správního orgánu lze zpochybnit či vyvrátit, neznamená, že by ve správním rozhodnutí uvedeny nebyly.

[46] Dále v žalobě nepřezkoumatelnost rozhodnutí o odvolání spojovala s tím, že finanční ředitelství neuvedlo skutečnosti, které považuje za prokázané, neosvědčilo důkazy, které ani nehodnotilo, a neprovedlo ani závěrečnou právní úvahu. Z napadeného rozsudku (např. jeho strany 6) jednoznačně vyplývá, že městský soud dospěl k závěru, že finanční ředitelství hodnotilo důkazní prostředky v podobě pojistných smluv a související dokumentace

k pohledávkám za dlužníky SLEZAN Frýdek-Místek a WEGO-INTERNATIONAL. Městský soud také popsal, jaké závěry finanční ředitelství učinilo.

[47] Skutečnost, že městský soud uvedl, že nepřezkoumatelnost správního rozhodnutí byla namítána abstraktně, dle hodnocení Nejvyššího správního soudu nic nemění na tom, že městský soud dostatečně vypořádal námitku nepřezkoumatelnosti, jelikož se k jednotlivým dílčím argumentům tvořícím tuto námitku vyjádřil.

V. Závěr a náklady řízení

[48] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, proto dle § 110 odst. 1, věty první, s. ř. s. napadený rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Městský soud zde bude vázán závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[49] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. července 2015

JUDr. Radan Malík
předseda senátu